

Teravîh Namazının Kaç Rek'at Olduğu

Karar Tarihi: 22/01/1998

Karar No: 4

Teravîh ramazan ayına mahsus bir gece namazıdır. Yatsı namazından sonra kılınır. Kadın erkek her müslüman için sünnet-i müekkede bir namazdır. Kılınmadığı takdirde kazası gerekmez. tek başına kılınabildiği gibi cemaatla kılınması kifai sünnettir. peygamberimiz cemaatla namaz kılmaya olan iştîyakına rağmen farz namazları dışında sadece teravîh namazını cemaatla kılmışlardır. (1)

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bu namazın kılınmasını ümmetine tavsiye ve teşvik etmişlerdir: "Kim inanarak ve sevabını umarak Ramazan namazını kılsa geçmiş günahlarından bir kısmı bağışlanır." (2) buyurmuşlardır.

Buhari teravîhin önemine binaen bu hadisi "nafîle olan Ramazan Namazını kılmak imandandır" başlığı ile açtığı bir babda zikretmiştir.(3)

Toplumumuzda her kesimin ilgisini çeken bu çok sevimli ve ruhlara ferahlık veren neşeli ibadetimiz ülkemizde büyük bir huşu ve huzur içerisinde yerine getirilmekte toplumumuzda birlik beraberliği ve uzlaşmayı da beraberinde getirmektedir.

Teravîh namazını ilk olarak Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir ramazan gecesini ashabı ile birlikte kılmışlardır. Ertesi gün duyulunca cemaat artmış yine teravîh namazı beraber kılınmıştı. Üçüncü gece cemaat daha da çoğalmış yine Rasullullah hanesinden çıkıp teravîh namazını ashabıyla kılmışlar ancak dördüncü gece cemaat mescide sığmayacak derecede çoğalınca Peygamberimiz yalnız yatsı namazını kıldırarak hanesine çekilmiş teravîh namazı için çıkmamış ve sabah namazına kadar bekleyen cemaata namazdan sonra "teravîh için beklediğinizi biliyordum fakat üzerinize farz olur da edasından aciz kalırsınız diye korktum." (4) buyurmuştur. O günden sonra herkes teravîh namazını evinde veya mescidde kendi kendine kılmaya devam etmiştir. Hz.Ömer devlet başkanlığı

sırasında teravih namazı kılmadaki dağınıklığı görmüş bunu önlemek için cemaati bir imam arkasında toplayıp tekrar cemaatla kılmanın daha hoş olacağını arkadaşlarına söylemiş ve ashabın ileri gelen hafızlarından U'bey İbn-i Kâ'bı imam tayin ederek teravih namazının cemaatla kılınmasını başlatmıştır. Hz.Ömer halkın dini bir vecd ile namaz kıldıklarını görünce "bu ne güzel bir adet oldu" diye sevincini belirtmiştir. Gerçi teravih namazı zamanı saadette vardı. Birkaç gece de olsa bizzat Rasulü Allah'ın beraberinde cemaatla kılınmıştı. Dinde olmayan birşey dine sokulmamıştı. Bu bakımdan Hz.Ömer'in "şu ne güzel bir bid'at oldu" sözündeki bid'at ifadesi dinde olmayanı dine sokma anlamında değildir. Belki cemaatla kılınmasının yeniden ihdas edilmiş olması anlamındadır. Bunun da bir sakıncası yoktu. Çünkü Hz.Peygamber farz sayılacağı endişesiyle teravihin cemaatla kılınmasını bırakmıştı. Onun irtihalinden sonra artık böyle bir endişe de kalmamıştı. Teravihin tekrar cemaatla kılınması şariin maksadına aykırı değildi.

Nitekim bilahire Hz.Ali (r.a.) da bu namazı teşvik etmiş ve "Ömer mescidlerimizi teravihin feyziyle nurlandırdığı gibi Allah'da Ömer'in kabrini öyle nurlandırsın" diye memnuniyetini belirtmiştir.

Hz.Ömer zamanındaki cemaatla kılınan teravihin kaç rek'at olduğu hakkında iki rivayet vardır: Vekî'nin malik İbn Enes'den onun da yahya İbn Sa'd'dan rivayetine göre Hz.Ömer görevli birisine cemaatına yirmi rek'at kıldırmasını emretmişti.(5)

Hz.Aişe'den Hz.Peygamber'in ramazanda ve sair gecelerde, bir rivayette onbir, diğer rivayette onüç rek'attan fazla namaz kılmadığı hakkındaki sahih rivayete ilaveten Hz.Ömer'in de Muvatta'daki rivayete göre onbir rek'at kıldırması için U'bey İbn Kâ'b'a emir verdiği hakkındaki rivayetleri karşısında Beyhakî'nin Said İbn Yezid'den Hz.Ömer döneminde teravihi yirmi rek'at kıldıklarına dair rivayetini İmam Nevevî te'lif etmiş ve Hz.Ömer'in onbir rek'at emri, döneminde ilk kılınan teravih gecelerine aitti. Sonra teravih yirmi rek'at olarak yerleşmişti. Şimdiye kadar devamedegelen de budur. "(6) demiştir.

Teravih namazının asrı saadette ve ondan sonraki dönemde rek'atlarının adedi hususunda daha geniş malumat edinebilmek ve sağlıklı bir sonuca kavuşmak için Allame Bedreddin Aynî'nin Umdetü'l-kârî isimli eserindeki malumata kısaca bir göz atma ihtiyacını duymaktayız.

Bu İslâm aliminin verdiği bilgiye göre Resûuli Ekrem'in gece namazının gerek kemiyet ve gerek keyfiyeti hakkındaki haberleri Hz.Aişe ile İbn-i Abbas'tan başka daha birçok sahabiden gelmektedir. Bu husustaki rivayetlerin özeti şunlardır:

Tirmizi `nin Medine'lilerin uyguladıklarını söylediği teravih namazı vitirle birlikte kırkbir

rek'attır.

İmam Mâlik'den meşhur olan otuzaltı rek'at teravih, üç de vitir'dir....

Tirmizi ekseri ilim ehline göre teravih yirmi rek'attır, zira Hz.Ömer, Hz.Ali (r.a.) ve daha başka sahabilerden rivayet edilen de budur. Bizim Hanefi ekolünün görüşleri ve sözleri de budur..... demiştir.

Saib İbn Yezid'den Ömer İbn-i Hattab'ın U'bey İbn-i Kâ'b ile temimi Dari'ye ramazan imamlığı verirken yirmi bir rek'at kıldirmalarını söylediği yüzer âyet okunarak kılınan bu namazdan cemaat dağılırken nerdeyse tan yeri ağaracağı rivayet edilmiştir.

İbn-i Abdilberr demiştir ki Haris İbn-i Abdirrahman İbn-i Ebî Zübab'ın Saib İbn-i Yezid'den rivayetine göre de teravih namazı Hz.Ömer zamanında yirmiüç rek'attı. Bunun üçü vitir namazıydı.

Hz.Ali'den gelen bu husustaki rivayete gelince Vekî'in, Hasan İbn-i Salih kanalıyla Ebu'l Hasna'dan, gelen rivayetine göre de Hz.Ali görevli bir adama teravih namazını yirmi rek'at kıldırması için emir vermişti.....

A'meş, Abdullah İbn-i Mes'ud'un da ramazan ayında yirmi rek'at teravih üç de vitir kıldığını söylemiştir.

Bedreddin Aynî Tabiinden bu görüşte olanların isimlerini de verdikten sonra diyor ki İbn-i Abdilberr de demiştir ki cumhur-i Ulema'nın kavli de budur. Kufe uleması, İmam-ı Şafii'yi ve birçok fukaha da bu görüştedirler. Sahabe'den bu hususta bir ihtilaf da sözkonusu olmamıştır. U'bey İbn-i Kâ'b'dan sahih nakledilen de budur.

Allame Aynî teravih namazının rek'atlarıyla ilgili başka rivayetlere de şöyle temas etmektedir:

Ebu Mucliz'den gelen rivayete göre bu zat cemaata onaltı rek'at kıldırır her gece kur'an'ın yedide birini okurdu.....

Teravihin onüç rek'at olduğunu Saib İbn-i Yezid söylemiştir ve demiştir ki: Biz Hz.Ömer zamanında onüç rek'at kıldık. Ama yeminle söyleyeyim ki mescidden ancak sahabe karşı çıkabilirdik. Her rak'atında elli-altmış âyet okunurdu. İbn-i İshak diyor ki, bu hususta duyduklarımın en sağlamı ve uygunu budur.

Bedreddin Aynî bu onüç rek'at Hz.Ömer'in döneminde işleme koyduğu ilk gecelere ait

teravîh namazıydı. Sonra bunu yirmi üç'e çevirmişti, diyor. (7)

Bu hususta İbn-i Ebî Şeybe'nin el-kitab-ül Musannefinde: Hz.Ömer yirmi rek'at teravîh kılınmasını emrettiği tasrih edilmiş, Abdülaziz bin Refî'in U'bey bin Kâ'b'ın ramazanda Medinede yirmi rek'at teravîh, üç rek'at da vitir kıldırıldığını söylemiştir.(8)

Saib bin Yezid diyor ki biz Hz.Ömer zamanında yirmi rek'at teravîh ve ayrıca vitir kıldık. Nevevi Hûlâsada bunun isnadı sahihtir. diyor. Muvattadaki onbir rek'at rivayeti başlangıca aitti, sonradan yirmi üzerinde istikrar etmiştir, tevarûs eden de budur...(9)

Mezhep İmamlarının görüşüne gelince:

İmam Malik'den otuz altı rivayetine karşılık öteki üç mezhep imamı da teravîh için yirmiden noksan bir sayıyı benimsememişlerdir. Bu hususta Tahavî Cessas'ın telhîs ettiği "İhtilâf'ü Ulema" isimli eserinde bu hususda sadece şu bilgiyi vermiştir.

Hanefiler ve İmam Şafiî vitirden başka yirmi kılınır. demişlerdir.

İmam Malik vitirle beraber otuz dokuz kılınır, otuz altısı teravîh üçü vitirdir demiş. Ve insanların kadimden uygulayageldikleri budur. diye de ilave etmiştir.

Saib İbn-i Yezid Hz.Ömer zamanında biz ramazanda yirmi kıldık. Fakat yorulur değneklere dayanma ihtiyacı duyardık demiştir.

Hasan İbn-i Hayy, Amr İbn-i Kays'dan, o da Ebul Hasna'dan rivayet etmiştir ki: Hz.Ali (r.a.) bir kişiye ramazan da cemaata yirmi rek'at kıldırmasını emretmiştir.(10)

İbn-i Rüşd bu hususta şu bilgiyi veriyor: Ramazanda kılınan namazın rek'atları sayısında Alimler ihtilaf etmişlerdir. İmam-ı Malik iki görüşünün birinde, Ebu Hanife, İmam Şafii ve İmam Ahmed ve Davud bu namazın vitir namazından başka yirmi rek'at olduğunu söylemişlerdir. İmam Malik'den İbn-i Kasım'ın anlattığına göre İmam Malik, teravîhin otuz altı, vitir namazının da üç olduğunu ve bunu güzel gördüğünü nakletmiştir.

Rek'atların adedindeki ihtilaf bu husustaki naklin ihtilafına bağlıdır. Şöyleki Malik, Yezid İbn-i Ruman'dan Hz.Ömer zamanında insanlarımız yirmi üç rek'at kılırlardı diyor.

İbn-i Ebi Şeybe Davud İbn-i kays'dan tahricine göre davud İbn-i kays demiştir ki insanlarımız Ömer İbn-i Abdülaziz ve Eban İbn-i Osman zamanında Ramazanda Medine'de üç rek'at vitir namazı olmak üzere otuz altı rek'at namaz kılırlardı.

İbn-ül Kasım'ın İmam Malik'den anlattığına göre ötedenberi uygulanagelen bu idi. Yani

ramazan namazı otuzaltı rek'attı.(11)

İLK TERAVİH

Peygamberimizin ashabına kıldırıldığı ilk teravih namazından bahseden muteber hadis kaynaklarının verdikleri hadislerde teravih namazının rek'atları ile ilgili bir sayı yoktur. Bu sayı, Hz.Aişe'den rivayet edilen, Peygamberimizin gece namazları hakkındaki varid olan soruya Hz.Aişe'nin verdiği cevapla tesbit edilmeye çalışılmıştır. Hz.Aişe'den Rasulüllah'ın ramazandaki gece namazından sorulduğunda Hz.Aişe "Rasulüllah (s.a.v.) ne ramazanda ne de ramazandan başka gecelerde onbir rek'at üzerine ziyade etmiş değildir." (12) karşılığını vermiştir. Başka bir rivayette bu sayı onüç rek'at olarak hadiste yer almıştır. (13)

Ancak Hz.Aişe'nin Hz.Peygamberin gece namazları ile ilgili belirttiği bu sayının kesin olarak teravihle ilgili olduğu şüphelidir. Zira Hadisin Sûret-i Sevkinden de anlaşılıyor ki Rasulüllah'ın devamlı kıldığı bir gece namazı vardı. Acaba ramazan münasebetiyle her ibadetinde olduğu gibi Peygamberimizin bu namazında da bir değişme, bir artış olur muydu? şeklinde bir yaklaşımla sorulmuş olabileceği variddir. Hz.Aişe'nin, Rasulüllah'ın gece namazını övmesinden de anlaşılıyor ki soru sadece ramazandaki bu gece namazı hakkında idi. Hz.Aişe soranın bir şüphesi kalmasın diye Rasulüllah'ın hem ramazandaki hem de ramazandan başka gecelerdeki namazını kapsayacak şekilde cevap vermiştir.(14) Hz.Aişe'nin bu cevabî cümlelerinde teravih namazını veya kıyam-ı Ramazanı iş'ar eden bir tasrih ve tabir de yoktur. Ayrıca Hz.Aişe'ye bu soru ne zaman sorulmuştur? sorunun sorulduğu günlerde teravih namazı biliniyor muydu? Hz.Ebu Zerr-i ElGıfari diyor ki Rasulüllah'ın ilk olarak ashabıyla kıldığı teravih namazı o yılın ramazanının yirmiüçüncü, yirmidördüncü, yirmibeşinci, gecelerinde idi. Demek ki o güne kadar böyle bir namazı henüz kimse bilmiyordu. Rasulüllah'ın gece namazları hakkında sorulan bir soruya Hz.Aişe'nin cevabı ilk teravih namazından önce miydi, sonramıydı? Bu sorunun cevabını tam olarak verebilmemiz için, Buhari'nin bu hadisi teravih hakkında açtığı babda zikretmesinden başka elimizde natık bir delil yok gibidir.

Nasslardaki şumûllülük, konusunda kesin hüküm ifade edemeyeceğine bakılırsa sadr-ı İslâm'da teravih namazı sekiz rek'attı. diye kesip atmanın isabetli olmayacağı anlaşılır.

Fakat şu bir gerçektir ki: Hz.Ömer döneminde başlayıp, Hz.Ali ve Hz.Osman dönemlerinden beri İslâm aleminde teravihin yüzyıllarca yirmi rek'at olarak kılanagelmesi onu, böylece bütün İslâm toplumunun üzerinde ittifak ettiği bir üne ve özelliğe kavuşturmuştur ki Rasulüllah, ümmetinin yanlış bir iş üzerinde toplanmıyacağını bildirmiştir.(15)

İmam Ebu Yusuf, üstadı Ebu Hanife'den, teravih namazının hükmünü ve Hz.Ömer tarafından ne gibi bir delile istinad edilerek bu namazın yirmi rek'at olmak ve cemaatle eda edilmek suretiyle ortaya konulduğu sormuştu. İmam A'zam, cevaben demişti ki: Teravih namazı hiç şüphesiz bir sünnet-i müekkededir. Hz.Ömer bu namazın cemaatla yirmi rek'at kılınması ne kendi ictihadiyle ne de sırf kendi düşüncesinden çıkartmıştır. O, Asr-ı Saadette carî olmayan bir din meselesini ihdas edip ortaya koyan bir bid'atçı değildir. Elbette Hz.Ömer bunu kendisine malum olan dinin bir asıl kaynağına ve Rasullullah'ın bir tavsiyesine dayandırmıştır.(16)

Hakkı batıldan, sünneti bid'atdan ayırmak hususunda müstesna kudreti ve din hususunda üstün deredeki dikkati, isabetli görüş ve ictihadı, müsellemler olan Hz.Ömeru'l-Faruk şer'i bir konuda kaynak olmaya değer bir kabiliyettir. Bu bakımdan gerek Hanefi fukahası, gerek Şafii fukahasının büyükbir kısmı teravih namazının yirmi rek'at olarak sünnet kılındığını söylemişlerdir.(17)

Görüldüğü üzere Hz.Ömer, Hz.Ali ve Hz.Osman dönemlerinden başlayarak günümüze kadar uygulandığı biçimiyle teravih namazı yirmi rek'attır. Bütün fıkıh kaynaklarımızda da teravih yirmi rek'at olarak ele alınmış ve işlenmiştir. Şu anda başta ülkemiz olmak üzere bütün İslâm ülkelerinin camilerinde cemaatla teravih namazı yirmi rek'at olarak kılınmaktadır. Bu mübarek rahmet ayında büyük bir zevk ve iştiaqla, kadını-erkeği, genci-yaşlısı, hatta çoluk-çocuğu ile tam bir kaynaşma, sevgi, saygı, huzur ve sükun içerisinde dolup taşan mabetlerimizde eda edilen bir ibadetimizin rek'at sayısını tartışma konusu yaparak toplumumuzda dine karşı şüphe uyandırmak ve toplumumuzu sebepsiz yere bir fikir kargaşasına sürüklemek iyi niyetli hiç kimseye bir şey kazandırmaz. Aksine yokyere toplumumuzda tedirginlik, huzursuzluk ve sitresin artmasına sebep olur ki, bu ibadetlerin ruhuna da aykırıdır.

(1) İmam-ı Muhammed'in Ziyâdâtı

(2) Muvatta C.1, Sh.113; Buhari, C.1, Sh.251; Müslim C.1 Sh.523

(3) Buhari, İman 25,27 C.1, Sh.14

(4) Buhari 2/252; müslim 1/524

(5).El-Kitabu'l Musannef Li İbn-ı Ebi Şeybe 2/163-164

(6).İbn-ü'l-Hümmam Fethu'l-Kadir C.1 Sh.334

(7) Aynî C.5, Sh.357 Neylû'l-Evtar C.3, Sh.61

(8) El-Kitab-ül Masannef 2/163-164

(9) Feth-ül Kadir (İbn-i Hümmam) 1/336

(10) İhtilafü'l-Ulema, C.1, Sh.312 Madde:271

- (11) İbn-i Rüşd, Ö.595 H. Bidayetü'l Müctehid ve Nihayetü'l Muttasid.Darûl Hılafeti'l-
Aliyye 1333H.bkz.Neylû'l-Evtar metni münteka C.3, Sh.60, rakam.5
- (12) Muvatta 1/120
- (13) Muvatta, 1/121, Müslim, 1/508-510
- (14)Bkz.Tecrid Tercemesi, C.4, S.119
- (15) Tirmizi, 4/466 No:2167. Mekasidü'l-Hasene rakam 1288, Pezdevî 3/439, Keşfü'l-Hafa:
rakam 1179. İbn-i Hanbel 6/396
- (16) Bahr-ı Raik, İhtiyar 1/68
- (17) Bkz.Tecrid tercemesi, 4/85-86
-

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA